

DEN NORSKE KIRKE

Hamar biskop

Hamar biskops nyttårstale på mottakelse i Hamar bispegård søndag 06. januar 2013

Godt nytt år! Nyttårsmottakelse skal være et rom for fellesskap og livsutfoldelse, friske replikker og freidig mot inn i det nye året for Den norske kirke sin fremtid som folkekirke.

Vi som er her er kollegaer og medarbeidere, kirke - og samfunnsmennesker med engasjement for livet og levekårene lokalt og globalt.

Kirken «forbliver Norges folkekirke»

Vår kirke er inne i ei spennende tid med endrede relasjoner mellom kirke og stat. Jeg er glad for at det i grunnlovsendingene står at Den norske kirke «forbliver Norges folkekirke», og at det er slik som statsråd Rigmor Aasrud sa på Kirkemøtet i april at det er den samme kirken som skal leve videre og være til stede i folks og lokalsamfunnens liv. Dette er viktig! Jeg er opptatt av at kirka skal være tydelig til stede i lokalsamfunnene og i folks liv i, ja, i hele livets sammensatthet.

Et dikt, rettere sagt en sang av Jan Terje Christoffersen sier noe om dette å stå innfor livets uutgrunnelighet på en vakker måte:

Spør du meg, så vet jeg ikke annet enn at jeg er her,
ved et alter, ved en kilde
på et sted der Gud er nær.

Betydningen av å møtes, det rituelle vi og ny gudstjenesteordning.

Jeg er opptatt av at vi som kirke gir rom for menneskers sårbarhet. Vekstmuligheten i eget og andres liv ligger så ofte gjemt i smertepunktet.

Dette har jeg møtt tydelig på flere visitaser. Sist i Sør-Odal og i Nor-Aurdal nå i høst. På næringshagen i Sør-Odal fikk jeg høre om nyskapning med fokus på å forbedre livssituasjonen til det enkelte menneske. Vi fikk høre stemmen til en av de som har fått hjelp til å se en vei videre, hun sa: «I relasjoner lærer vi hvem vi er, hvem de andre er og hva verden er». Hun formidlet en sterk historie om å våge relasjonen til andre mennesker, og gjennom det ta i bruk flere sider av seg selv. Hun fortalte om sin veg fra et isolert liv inn til fellesskapet.

Noe av det samme møtte jeg i Nord-Aurdal på Stabburshella. Dette er et lavterskeltilbud, og en viktig arena for samtale, dialog og livsstyrking. Det gjør inntrykk å se hvordan det er mulig å tenke helt nytt om hvordan man kan nå og styrke mennesker med ulike utfordringer.

Det afrikanske uttrykket UBUNTU sier noe om dette. Ubuntu kommer fra det bantiske språket i Sør Afrika, og uttrykker at: Jeg er fordi vi alle er.

Det handler om at Jeg blir til i møte med den andre. Og jeg er menneske i et fellesskap. Jeg er hva jeg er på grunn av hva vi alle er. En person blir menneskelig gjennom andre personer.

Ubuntu er altså en tenkning som fokuserer på menneskers allianser og relasjoner med hverandre.

Hvorfor snakker jeg om dette?

Jo, fordi jeg er blitt mer og mer klar over hvor avgjørende det er å høre til i et fellesskap. Høre til. Kunne bruke seg selv og bidra inn i fellesskapet. Men også bare være og kunne ta i mot. Høre til, være den vi er; med den styrke og den sårbarhet livet innebærer.

Å være sammen i kirkens rom åpner for en særlig måte å bli bekreftet på. Der uttrykkes det at vi er i slekt med hverandre som mennesker med alt det innebærer av styrke, sårbarhet og vekstmuligheter. Dette må prege kirkens arbeid med gudstjenesteliv og kirkelige handlinger

I 2012 har menighetene arbeidet mye med å forberede innføring av ny liturgi. Lokal grunnordning for ny liturgi ble innført da det nye kirkeåret startet. Jeg vil takke dere som har vært med på å lede dette arbeidet lokalt. Jeg håper den nye liturgien kan være med å fremme deltagelse i gudstjenesten og slik bidra til å vitalisere menighetenes gudstjenesteliv.

Reformen fokuserer nettopp på at vi sammen trer fram for Guds åsyn. Det kommer også tydeligere til uttrykk i dåpsliturgien at vi - sammen - takker for livet og dåpens gave. Og dette *vi*, det rituelle vi, er det avgjørende at Hamar bispedømme løfter fram betydninga av. Med det mener jeg at det er viktig at vi må passe på at folks bruk av kirka blir verdsatt og at dette i fortsettelsen vil gi seg uttrykk i alt fra valgordninger til liturgier.

Dette handler dypest sett om at teologi skapes i møte med mennesker og at teologi utvikles i dialog med mennesker og livet med alt det innebærer. De kirkelige handlingene, gudstjenestene og ulikt fordypningsarbeid skal gi fellesskap, håp og tro, gi mennesker tilhørighet til kirken og hjelp til kristen livstolkning.

Samarbeid Menighet og Misjon

2013 markerer starten på en videre utvikling av misjonsarbeidet i Hamar bispedømme. Frem til nå har bispedømmet gjennom flere år hatt samarbeid med NMS. Fra 2013 er bispedømmet en del av Samarbeid Menighet og Misjon. Dette betyr et nærmere samarbeid med misjonsorganisasjonene i SMM. Dette er NMS, Misjonsalliansen, Normisjon, HimalPartner, Areopagos, Israelsmisjonen og Stefanusalliansen. 2/3 av menighetene i bispedømmet er allerede engasjert i misjonsarbeid og samarbeider med ulike organisasjoner om dette. Misjon er en side ved det å være kirke som har vært i stor utvikling nasjonalt og internasjonalt de siste årene. Jeg tror tiden er moden for å tenke mer helhetlig om misjon som et aspekt av det å

være kirke- en kirke som er åpen og utadvendt. En kirke som er sendt med «en glede for alt folket». Vi utfordres nå til videre arbeid med hva misjon betyr for menighetene i Hamar bispedømme.

Ny salmebok – rike tradisjoner

Ved advent 2013 tas den nye salmeboka i bruk, med nytt stoff og videreføring av salmer som har satt seg i folket.

Nå må vi gjøre oss kjent med Salmeboken, og bevisst arbeide med hvilke salmer vi mener barn og unge skal bli kjent med. I samarbeid med skoler og barnehager og i trosopplæringsarbeidet blir dette viktig. 1) Vi ser det som svært viktig å styrke barns og unges livskompetanse gjennom samarbeidet mellom skole og kirke, så de er trygge i møte med kirkens tradisjoner og ritualer. 2) Og salmene er helt sentrale i trosopplæringsarbeidet med å styrke barns og unges tilhørighet til kirkens tro og tradisjoner.

Salmeskatten er en svært sentral del av kirkens og samfunnets kulturelle arv både tekstlig og musikalsk. Jeg håper at ny salmebok kan være en inspirasjon til å løfte dette fram – og til å styrke allsangen og fellesskapet.

Feiring av allmenn stemmerett

I 2013 Norge feirer vi jubileum for kvinners allmenne stemmerett. Jeg ser fram til at kirken skal være aktivt med i ulike markeringer lokalt og nasjonalt. Kvinners stemmerett vil bli gitt fokus i gudstjenester på 8. mars og i andre gudstjenester. Kvinners stemmerett var et stort steg i arbeidet og kampen for likeverd og likestilling i samfunnet vårt. Arven og engasjementet fra den gangen inspirerer til fortsatt arbeid for menneskeverd, likeverd og likestilling i kirke og samfunn. Den utfordrer oss også som kirke til solidaritet med våre brødre og søstre som kjemper lignende kamper andre steder i verden.

Kirkedemokratiet. Veiskille i 2013

I det videre arbeidet med valgordning for Den norske kirke er det avgjørende for meg at alle medlemmer i Den norske kirke har like rettigheter. Ikke bare ved valg av menighetsråd, men også ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøte. Det kan ikke være en forutsetning at man må sitte i et menighetsråd for å få stemmerett på samtlige kirkemøtedelegater. I Den norske kirke har vi ikke A og B medlemskap avhengig av hvor involvert man er i kirkelige aktiviteter. Som medlem i Den norske kirke skal vi ha like rettigheter.

Kirken har nylig fått overført myndighet fra staten til selv å velge biskoper og proster. Vi ser hvordan bispeutnevningen i Agder og Telemark engasjerer. Manglende ritualer for å velsigne homofile samliv er en annen sak som engasjerer bredt blant kirkens medlemmer. Kirkemøtet skal senere ta stilling til dette. Kirkelige organenes representativitet i forhold til medlemmene er viktig når slike saker skal avgjøres.

Kirken står ved et avgjørende veiskille. Hvordan kirken velger sine fremste folkevalgte er til vurdering. Hvilke demokratiske prinsipper skal ny valgordning bygge på? Skal alle medlemmene i kirken få mulighet til å gi sin stemme på kirkemøtekandidatene ved direkte valg? Eller skal stemmeretten overlates til de som blir valgt inn i menighetsrådene – dvs indirekte valg?

Den norske kirkes Kirkemøte skal gi sin innstilling til Stortinget i april. Gjennom bispedømmerådenes høringsuttalelser i denne saken er det allerede nå mulig å se at det ikke er flertall i Kirkemøtet for direkte valg. Dette mener jeg er svært urovekkende.

Bispedømmerådenes, Kirkemøtets og Kirkerådets demokratiske legitimitet avhenger av at kirken får en valgordning som har tillit blant sine medlemmer. En valgordning som ikke har tillit til at folket kan gjøre gode valg, er en valgordning med svekket demokratisk legitimitet.

Stortinget grunnlovsfestet i fjor at Den norske kirke skal være en folkekirke. Da må folket, i form av Kirkens medlemmer, også få full stemmerett!

Minnesmarkeringene etter 22. juli og avdukinga av minnesmerke

Noe av det som sitter sterkt i minnet fra i fjor, er rettssaken etter 22. juli og de enkeltskjebnene som trådte fram der. Da ble det også veldig sterkt å få delta på minnesmarkeringene og avdukingen av minnesmerket på Koigen i Hamar. Minnesmerket utformet av kunstneren Nico Widerberg, viser mennesker i alle himmelretninger, øst og vest, nord og syd. Det uttrykker det universelle i; at vi på tvers av landegrenser, kjønn, etnisitet, religion og livssyn er bundet sammen i det å være mennesker med alt det innebærer av liv og glede, sorg og gru.

Landet over er det satt opp minnesmerker som inviterer til ettertanke og engasjement. Til å huske det som skjedde og til aldri å bli likegyldig i møte med urettferdighet og krenkelse av mennesker. Til å holde fast på alle menneskers likeverd, tro på demokrati, åpenhet og vilje til et samfunn preget av mangfold og samhold.

Debatten om surrogati

Det foregår for tida en viktig samfunnsdebatt om surrogati og om hvordan vi som nasjon skal forholde oss til det. Jeg er bekymret for ansatser i det offentlige ordskifte til å gjøre selve barna til et problem. Når det i enkelte sammenhenger er sagt at vi burde vært spart for denne problematikken, så må vi være ekstra bevisste på hvordan vi snakker. Vi må for all del ikke bidra til en stigmatisering, eller sette merkelapper på dem ut fra hvordan de ble unnfanget. Det må fastholdes at barna det gjelder er barn med det menneskeverd ethvert barn har. Betyr dette at jeg sier at det er uproblematisk med surrogati? Nei! Men disse barna som er midt i blant oss, er Guds undre, som alle barn, og må aldri bli behandlet som noe annet enn det.

Høyesterettsdommen og asylbarna.

Sammen med mange andre, uttrykte et samlet bispekollegium skuffelse over høyesterettsdommen som kom rett før jul vedrørende asylbarna som er født og oppvokst i Norge. Vi sitter alle på historier om møter med barn og unge som over tid har levd og lever med den usikkerheten deres livssituasjon innebærer, ikke minst deres opplevelse av å være uønsket. Jeg er glad for at vi er mange som sammen hever stemmen for disse barna og deres rettigheter! Dommen bryter med barns rettigheter. De lovverk og forskrifter vi har, er ikke tydelige nok med tanke på at barn har egne rettigheter, når flertallet i Høyesterett tar til følge at innvandringspolitiske hensyn teller mer enn barns rettigheter. Her i Hamar by vil det neste uke være en markering til støtte for en av de som rammes av Høyesterettsdommen.

Å tale i det offentlige rom som folkekirke.

Til sist vil jeg si litt om det å tale i det offentlige rom som folkekirke, og jeg vil sitere generalsekretær Martin Junge i Det lutherske verdensforbund som besøkte Norge i april i fjor.

«Man skal ikke be om unnskyldning for å tale i det offentlige rom som folkekirke» sa han. «Speak out!» sa han. Og det må og skal vi gjøre. Speak Out!

Løft fram evangeliet, og med det menneskeverdet, likeverd og likestilling – og håp, konkretisert i ulike møteplasser og arenaer for samtale og livsstyrking.

Avslutning

Jeg ønsker dere alle et velsignet år 2013 med tid til fordypning i troens rikholdige kilder med alt det innebærer av kall til både arbeid og hvile.

La oss frimodig gå videre i bevissthet på at det er slik som det er uttrykt i Paulus sitt 2. brev til menigheten i Korint:

Vi forkynner ikke oss selv, men Jesus Kristus som Herre og oss som tjenere for dere – for Jesu skyld. For Gud, som sa: «Lys skal stråle fram fra mørket», han har også latt lyset skinne i våre hjerter, for at kunnskapen om Guds herlighet i Jesu Kristi ansikt skal lyse fram. (2 Kor 4,5-6)